

-A-

Abrupt = (Geog.) portiune de teren sau perete foarte inclinat sau vertical.

Ac = (Alp.) stanca inalta, varf de forma ascutita (ex. Acele Morarului, Acul Cleopatrei).

Afloriment = (Geol.) locul, in vaile riurilor, ripe, cariere etc, unde sint dezgolite oarecare roci ale scoartei terestre.

Albie minora = (Geog.) canalul de scurgere al unui rau la debite medii.

Alogena = (Geog.) care se deosebeste prin natura si origine de mediul in care se afla.

Alohton = (Geol.) (material) de provenienta straina; adus de agenti de transport (apa, vant) in interiorul galeriei.

Alpin = (Geog.) zona cea mai inalta a unui munte, incepand de la circa 1900 m altitudine.

Alpinism = (Geog.) exercitiu fizic derivat din pasiunea pentru ascensiunile in zonele cele mai dificile ale unui munte. Etimologic - ascensiune de orice grad in Muntii Alpi.

Altiplanatie = (Geog.) procesul de nivelare in mici trepte, a reliefului pe versantii montani, sub actiunea alterarii si dezagregarii ciclice a inghetului si dezghetului. Se realizeaza trepte, terase si umeri.

Altiplanatie = (Geog.) Procesul de nivelare in mici trepte, a reliefului pe versantii montani, sub actiunea alterarii si dezagregarii ciclice a inghetului si dezghetului.

Alumina = (Geog.) oxid natural de aluminiu, a carui forma cristalizata este corindonul.

Aluvionare = (Geog.) depunere de aluviuni; Concentrare a minerurilor si a carburilor efectuata in igheaburi cu ajutorul unui curent de apa, materialele depunandu-se in ordinea greutatii lor specifice.

Aluviune = (Geog.) material detritic (mil, nisip, pietris) transportat si depus prin actiunea apelor curgatoare.

Ament = (Biol.) inflorescenta din flori foarte mici, insirate pe o axa si atarnand ca un ciucure.

Amfiboli = (Geog.) grup de minerale, componente principale ale rocilor magnetice, constituite din metasilicati.

Amonte = (Geog.) catre originea unui curs de apa sau a unei vai in sens invers curgerii apei.

Amorf = (Geol.) care nu cristalizeaza, nu are forma precisa.

Andezit = (Geog.) roca magmatica efuziva de culoare cafenie-cenusie pana la neagra (cea mai raspandita roca din lantul neoeruptiv Calimani-Gurghiu-Harghita).

Antibiotic = (Biol.) substanta care are un efect bacteriostatic supra dezvoltarii anumitor microbi.

Anticlinal = (Geol.) Parte ridicata in sus, in forma de bolta a unei cute sedimentare, compusa din flancurile anticlinalului si creasta (axa sau sarniera) anticlinalului (axa mediana a boltii).

Antropic = (Geog.) forma de relief datorata actiunii omului (asupra reliefului, vegetatiei, faunei, peisajului geografic etc); eroziune declansata de om in urma distrugerii covorului vegetal sau a altor actiuni de exploatare nerationala a mediului.

Antropogen = (Geog.) (In sintagma fenomen antropogen) fenomen datorat actiunii omului, cu urmari asupra reliefului, vegetatiei si climei.

Apa curgatoare = (Geog.) apa care are un curs continuu; curge tot timpul.

Apa freatica = (Geog.) panza de apa subterana provenita din apa de infiltratie, din care se alimenteaza izvoarele si fântanile.

Ape de adancime = (Geog.) ape ale caror cursuri sau bazine, in cazul lacurilor subterane, se afla in totalitate sau partial la o distanta mai mare sau mai mica de suprafata pamantului.

Apnee = (Speol.) oprire voluntara a respiratiei; vezi si scufundare in apnee

Arcada = (Geog.) element de relief in forma de arc intalnit, in general, in zonele calcaroase si rezultind din actiunea de dizolvare a apelor meteorice (cele care cad din cer).

Areal = (Biol.) zona de raspandire a unei specii vegetale sau animale.

Argila = (Geol.) roca sedimentara alcatuita din silicati de aluminiu, foarte raspindita in natura si folosita in olarie.

Argiloiluviere = (Geog.) proces pedogenetic caracterizat prin translocarea mecanica a particulelor argiloase dintr-un orizont superior (eluvial) intr-un orizont inferior (iluvial).

Asigurare = (Alp.) mijloc de evitare sau limitare a caderii alpinistilor. Se realizeaza cu ajutorul cordelinelor, carabinierelor, pitoanelor, pioletilor cu caracter fix (in locurile de regrupare sau odihna) si caracter mobil (in ascensiune).

Atmosfera = (Geog.) Invelisul de aer mentinut in jurul Pamantului de forta gravitatiei.

Aureola mofetica = (Geog.) suprafata din jurul unui masiv de roci vulcanice unde au loc manifestari postvulcanice, de regula activitati mofetice si de mineralizare a apelor subterane.

Autofilare = (Alp.) manevrarea corzii in scopul autosustinerii in catarare.

Aval = (Geog.) catre punctul de varsare al unui curs de apa.

Aven = (Car.) cavitate naturala cu dezvoltare predominant verticala.

Aven = (Speol.) adancitura in sol (put) de forma cilindrica, in general verticala, formata prin dizolvarea rocilor calcaroase sau prin prabusirea tavanului unei pesteri sau doline.

Azimut = (Geog.) unghiul dintre directia spre un obiectiv fix si directia nord (indicata de busola).

-B-

Baikalian = (Geol.) faza veche de miscari tectonice ce a avut loc in era proterozoica.

Batca = (Reg.) varf de munte impadurit; magura.

Batiala = (Geol.) (despre o regiune) portiune de mare sau ocean care corespunde cu taluzul continental (aproximativ intre 200 si 2500 m)

Batolit = (Geog.) corp intrusiv (granite, granodiorite, etc) de mari dimensiuni (peste 1.000 kmp) format prin patrunderea si racirea magmei in scoarta terestra; Cand batolitele au sub 100 kmp. se numesc stokuri. Cand are forma de lentila patrunsa intre strate si mentine legatura cu vatra magmatica, stocul se numeste lacolit.

Bavareza = (Alp.) tehnica de catarare libera in opozitie, constand in actiunea prizelor de mana si apasarea in prizele de picior.

Bazalt = (Geog.) roca magmatica efuziva bazica, dura, compusa din minerale bogate in magnezii si fier, de culoare cenusie-inchisa spre neagra, uneori brun-cenusie.

Bazin hidrografic = (Geog.) suprafata totala de teren de pe care isi colecteaza apele (se dreneaza) un curs de apa si afluentii sai.

Biogen = (Biol.) (Despre roci) care rezulta din tesuturi vii.

Biogeneza = (Geog.) teorie dupa care orice fiinta ia nastere din alta fiinta.

Biogeografie = (Geog.) stiinta care studiaza repartitia organismelor animale si vegetale pe suprafata pamantului.

Biosfera = (Geog.) totalitatea vietuitoarelor de pe Pamant care impreuna cu toate elementele necesare vietii formeaza un invelis specific, alaturi de hidrosfera, litosfera si atmosfera.

Biospeologie = (Geog.) ramura a biologiei care studiaza fauna pesterilor.

Brană = (Alp.) fasie de teren ce incinge un versant abrupt, intrerupand continuitatea acestuia in plan vertical; poteca ingusta intr-un perete stancos si abrupt.

Brau = (Geog.) brana de mari dimensiuni.

Brecie = (Geol.) roca sedimentara formata prin cimentarea unor fragmente colturoase din alte roci, diferite ca origine.

Briza = (Geog.) vant regulat care sufla la tarmul marii, ziua spre uscat, iar noaptea spre mare.

Bucła = (Alp.) bucata de coarda sau chinga, avand capetele innodate sau cusute intre ele.

Bunget = (Geog.) padure deasa, foarte greu de strabatut.

C

Calcar = (Geol.) roca sedimentara ce ia nastere in procese chimice, biogene si organogene, putand aparea si in forma metamorfica (marmura); roca cimentata constituita din carbonat de calciu; dupa provenienta se deosebesc calcare de precipitatie fizico-chimica (oolitice) si organogene (formate din resturile scheletelor calcaroase ale unor alge si animale

nevertebrate).

Caldare = (Geog.) vale priporoasa, de obicei cu pereti din stanca sau bolovanis.

Caldare glaciera = (Geog.) forma de relief adancita in amfiteatru, dezvoltata izolat sau in ansambluri complexe, reprezentand in cadrul unei vai glaciere nucleul ei de formare si treapta ei cea mai inalta.

Caldera = (Geog.) depresiune larga situata in partea superioara a unui con vulcanic, de forma circulara cu diametrul de cativa km, in care se afla unul sau mai multe conuri vulcanice mai mici.

Cambisoluri = (Geog.) cuprind solurile brune si brune acide, caracterizand Subcarpatii, munti josi si mijlocii. Clasa de soluri care include solurile cu orizont B cambic.

Cambrian = (Geol.) perioada geologica din prima parte a erei paleozoice (era veche a formarii Terrei si aparitiei vietii)

Campie = (Geog.) intindere vasta de pamant fara accidente insemnate de teren.

Campie tabulara = (Geog.) campii formate datorita migrarii orizontale si adancirii raurilor mari acoperite cu loess.

Canion = (Geog.) portiune de vale adanca si ingusta, de natura eroziva, cu versante abrupte si cu fundul ingust, de obicei ocupat in intregime de albia minora a unui rau.

Caolin = (Geog.) argila cu grad mare de puritate, de culoare alba - usor galbuie, constituita aproape in exclusivitate din caolinit (silicat bazic de aluminiu), formata prin alterarea rocilor bogate in feldspati sau alti alumosilicati sub actiunea apei, oxigenului si bioxidului de carbon.

Carabiniera = (Alp.) inel metalic ce serveste la atasarea de pitoane a corzilor sau scaritelor.

Carbune = (Geog.) roca sedimentara de culoare galbuie sau bruna pana la neagra, formata prin carbonizarea resturilor vegetale si folosita drept combustibil.

Carpatic = (Geog.) (in sintagma tip carpatic) tip de relief montan caracterizat prin combinarea formelor rezultate din structuri cutate complexe, din inaltari si scufundari ale unor blocuri hercinice, din vulcanism si suprafete de nivelare.

Carst = (Geog.) denumire generica data unei regiuni cu relief caracteristic format in roci solubile (calcare, dolomite, sare, gips) prin procese de dizolvare, de precipitare, cat si prin eroziune. Sub actiunea apelor de suprafata se formeaza exocarstul (lapiezuri, doline, polii, chei etc), iar cursurile subterane dau nastere endocarstului (avene, pesteri etc). Termen generalizat de la Podisul Karst, din Iugoslavia.

Carst fosil = (Geog.) carst ingropat sub sedimente mai noi.

Carstologie = (Geog.) stiinta care se ocupa cu relieful format pe roci solubile, avand la baza ca agent principal dizolvarea.

Cascada = (Geog.) cadere de apa ce se produce in punctul unde albia raului prezinta o diferenta de nivel.

Catena = (Geog.) lant de incretituri ale scoartei pamantesti, formata cam in acelasi timp.

Cereal = (Geog.) grupa de plante agricole (alimentare si furajere) din familia gramineelor.

Cernoziom = (Geog.) pamint negru, deosebit de fertil, care se gaseste mai ales in regiunile de stepa.

Cernoziom levigat = (Geog.) Tip de sol din clasa molisurilor.

Chei = (Geog.) sector ingust dintr-o vale cu versanti stancosi, inalti si abrupti (formati indeosebi din roci calcaroase)

Cheie de picior = (Alp.) intepenirea piciorului intr-o fisura pentru realizarea unei prize (in alpinism sau escalada sportiva).

Circ glaciar = (Geol.) Depresiune circulara in regiunile inalte ale muntilor, formata prin eroziune sau prin actiunea unui ghetar.

Clabucet = (Reg.) munte de forma rotunda acoperit cu paduri. Ex.: Clabucetul Baiului.

Clastocarst = (Car.) vezi Pseudocarst

Clima = (Geog.) totalitatea proceselor si fenomenelor meteorologice caracteristice unei regiuni geografice.

Clin = (Geog.) panta cu inclinatie variabila a unui munte sau a unei vai.

Coarda = (Alp.) funie folosita de alpinisti in asigurarea catararii, coborarii in rapel, confectionata prin impletirea unor fibre sintetice rezistente (8 - 12 mm)

Coasta = (Geog.) versant, panta a unui deal sau munte

Colilie = (Geog.) numele mai multor specii de plante erbacee cu tulpini subtiri, inalte, cu peri albi in varful semintelor.

Colmatare = (Geog.) proces de umplere cu aluviuni, aduse de apele curgatoare, a unei depresiuni, zone lacustre, lac antropic, balta, lunca, sau chiar albia unui rau.

Colt = (Geog.) varf stancos care face parte dintr-un munte.

Coltar = (Geog.) dispozitiv cu colti de otel care se aplica pe bocanci pentru o mai mare aderenta la zapada intarita sau la gheata. Poate avea 10 sau 12 colti.

Compartimente morfostructurale = (Geog.) sectoare de relief generate prin efectul influentei exercitata de tipul de structura geologica

Compartimente morfotectonice = (Geog.) sectoare de relief generate de efectul miscarilor tectonice

Concretiuni = (Geog.) forme diverse de depunere a carbonatului de calciu ("lapte de piatra") pe peretii unei pesteri, ca urmare a dizolvarii calcarului de catre apele de infiltratie. Ex: stalactite, stalagmite, coloane, panze, baldachine, ghirlande, cristale etc

Conditii de mediu = (Geog.) Totalitatea factorilor de mediu biotici si abiotici in care traieste o fiinta.

Convectie = (Geog.) miscare verticala (ascendentă si descendentă) a aerului determinata de incalzirea inegala a straturilor inferioare ale atmosferei (convectie termica) sau de obstacolele aflate in calea aerului in miscare (convectie dinamica). Aceasta din urma poate fi orografica, in cazul cand obstacolul este un lant montan, si frontala, cand este o masa de aer mai rece.

Cordelina = (Alp.) coarda subtire de diametru 4 - 7 mm.

Cornisa = (Geog.) acumulare de zapada in linia unei creste, sub forma unui iesind extins deasupra versantilor mai abrupti sau adapostiti de vant.

Cornise de zapada = (Geog.) streasina care se formeaza obisnuit deasupra unei rupturi de panta, saritori sau pe o creasta expusa curentilor.

Coroziune = (Geog.) actiune a vantului de sleuire a rocilor in mod diferentiat, prin intermediul particulelor de nisip, praf sau ace de gheata. Realizeaza urmatoarele forme de relief: ciuperci, babe, saltele, tigai, sfere, dreikantere etc

Coscova = (Reg.) termen folosit pentru crov.

Crater = (Geog.) adancitura de forma unei palnii tronconice situata la partea superioara a unui con vulcanic, de regula circulara.

Creasta = (Geog.) limita superioara a unui masiv muntos materializata in versanti relativ abrupti

Cretacic = (Geog.) ultima perioada a erei mezozoice.

Crevasa = (Geog.) despicator verticala in corpul ghetarilor datorata miscarii acestora si a plasticitatii lor reduce.

Crioplanatie = (Geog.) proces de nivelare a reliefului sub actiunea alternarii ciclice a inghetului si dezghetului in regiunile montane.

Crivat = (Geog.) vant puternic, rece, care sufla iarna in tara noastra dinspre nord-est.

Crov = (Geog.) Depresiune mica, circulara sau elipsoidala, formata pe roci de tipul loessului, prin tasare, in regiune de stepa.

Cuart = (Geol.) Mineral foarte raspindit in natura, care se gaseste in stare amorfa in nisip sau cristalizat in cristale de diferite culori

Cuaternar = (Geog.) A patra era geologica; dureaza 1,5 milioane de ani (cand se include si villafranchianul) dupa cronologia lunga, sau 500.000 ani dupa cronologia scurta si care continua si in prezent. Se deosebeste de terțiar prin aparitia glaciatiunilor si a omului; din punct de vedere tectonic este o continuare a Pliocenului. Se subdivide in moduri diferite dupa urmatoarele criterii: glaciatiuni, sedimente marine, fauna terestra, industriile umane si hominizi. Mai frecvent se folosesc urmatoarele subdiviziuni: pleistocen (glaciar) si holocen (postglaciar), cuaternar inferior (din villafrankian pana la prima glaciatiune),

Cuaternar mediu (glaciatiunile Donau, Gunz, Mindel) si cuaternarul superior (interglaciariul Mindel-Riss, glaciatiunile Riss si Wurm, tardiglaciariul si postglaciariul).

Cuesta = (Geog.) forma de relief asimetrica avand un versant accentuat inclinat (front de cuesta), iar partea superioara prezinta o suprafata cu panta redusa, care se orienteaza ca inclinare in sens opus frontului (spinare de cuesta)

Cumpana de ape = (Geog.) linia de separatie a suprafetelor de alimentare cu apa a doua bazine hidrografice adiacente. De regula, coincide cu coama sau creasta care dirijeaza apele de suprafata in sensuri opuse.

Curba de nivel = (Geog.) linie curba inchisa, rezultata din sectionarea unui relief cu planuri paralele echidistante (linia ce merge pe versantul unui munte fara a urca sau a cobori)

Curba izotermica = (Geog.) Curba care uneste, pe o diagrama, punctele cu aceeasi temperatura ale unui proces fizico-chimic.

Curmatura = (Reg.) portiune mai coborata a unei creste muntoase sau culmi deluroase care inlesneste traversarea acesteia; sa adanca.

Custura = (Reg.) creasta de munte stancoasa si ascutita

-D-

Dacit = (Geol.) roca magnetica efuziva, bazica, de culoare cenusie - inchisa sau neagra, uneori bruna cenusie.

Decapod = (Biol.) ordin de crustacee cu zece picioare.

Declinatia magnetica = (Geog.) Unghiul facut de meridianul locului cu linia acului magnetic.

Decrosare = (Geol.) litoclaza ale carei flancuri sunt deplasate pe orizontala.

Defileu = (Geog.) vezi chei, canion; sector de vale lunga, ingusta si foarte adanca, formata de un curs de apa ; trecatoare.

Dendrologie = (Geog.) parte a botanicii care se ocupa cu studiul plantelor lemnoase.

Depozite parentale = (Geog.) formatiuni geologice pe contul carora se formeaza soluri.

Depozite transgresive = (Geog.) serie de depozite sedimentare formate prin transgresiune, si care incepe cu materiale grosiere (pietrisuri, conglomerate) dupa care urmeaza roci mai fine (argile, marine).

Depresiune = (Geog.) 1. Intindere de teren inconjurata de inaltimi; 2. Presiune atmosferica inferioara valorii normale a presiunii dintr-un loc oarecare.

Depresiuni de nivatie = (Geog.) excavatii relativ largi si cu adancime mica, prezentand pante care converg lent spre interiorul forme de relief. Ele sunt rezultatul proceselor generate de stagnarea zapezii, efectul inghetului si al actiunii fizico-chimice a apelor ce provin din topirea zapezii.

Detritic = (Geog.) care este compus din detritus; roca sedimentara compusa din detritus mobil sau cimentat; in sens larg (material) triturat de tipul pietrisurilor si conglomeratelor.

Detritus = (Geog.) material rezultat din sfaramarea si distrugerea rocilor sub actiunea agentilor modificali externi. Poate fi: mineral - din dezagregarea rocilor; sau organic - din dezagregarea cochiliilor, a scheletelor de animale si plante. Geologii impart detritusul dupa marimea particulelor in: pefite - pietrisuri; psamite - nisipuri; pelite - praf sau mal. Acestea prin cimentare dau rocile detritice: conglomerate (cand pietrisul e rotund), breccii (cand e coltuos), gresii (nisip), loessuri, argile, marne.

Devonian = (Geog.) (In sintagma) Perioada (sau era) devoniana (si substantivat)

Diaclaza = (Geog.) fisura in roci, formata prin presiune sau racire, in care partile aflate de o parte si de cealalta a planului de ruptura nu s-au deplasat una fata de alta. Diaclaza este o crapatura in zoca, prin care apele din interiorul stancii pot circula si pot iesi la zi sub forma de izvor; litoclaza ale carei flancuri sunt deplasate in asa fel incat sa creeze un gol vertical.

Diageneza = (Geog.) proces complex de transformare a unui sediment in roca, .

Diatomee = (Biol.) clasa de alge monocelulare microscopice, cu cochilii de silice.

Diatomita = (Geol.) sediment silicios, consolidat, format din depunerea cochiliilor de diatomee; tripoli, kiselgur.

Dolina = (Car.) microdepresiune in forma de palnie, rezultata prin dizolvarea de catre ape a rocilor solubile.

Dolina = (Geog.) forma de relief negativa, cu infatisare elipsoidala, circulara, uneori sinuoasa, care a luat nastere pe calcare prin actiunea combinata a proceselor de dizolutie, sufoziune, tasare, eroziune.

Dolomit = (Geog.) Roca sedimentara, dublu carbonat de calciu si magneziu.

Dom = (Geol.) Structura geologica in forma de bolta larga circulara sau eliptica.

Duna = (Geog.) Muvila (mica) de nisip formata de vint in regiunile nisipoase.

Durau = (Reg.) parau de munte repede și zgomotos

-E-

Ecosistem = (Livr.) Sistem ecologic unitar, mai mult sau mai putin stabil, rezultat din interactiunile dintre organismele vii si mediul inconjurator. El reprezinta unitatea structurala si functionala de baza in ecologie si constituie un nivel superior de organizare a materiei vii (ex: lacul, padurea, pajiste, etc).

Efuziuni = (Livr.) aparitia la suprafata scoartei terestre a lavei. Eruptii vulcanice.

Emersiune = (Livr.) vezi exondare

Endemism = (Biol.) planta sau animal care traieste si poate fi intalnit doar intr-un anumit teritoriu.

Endocarst = (Car.) forme prezentate in interiorul pamantului de rocile solubile.

Eolian = (Geog.) Care este actionat sau produs de vant.

Epirogeneza = (Livr.) instalarea si incatusarea unui curs de apa si a vaii sale in roci dure, dupa traseul avut anterior in rocile moi situate deasupra. Totusi, cel mai adesea, supraimpunerea si epirogeneza se considera a fi acelasi lucru; prin extindere, se foloseste si relief epigenetic pentru unele forme pozitive dezvelite prin eroziune diferentiata de sub o patura mai moale de sedimente.

Epoca geologica = (Geog.) Subdiviziunea de ordinul trei in scara geologica (ex: Eogen, Miocen), dupa era si perioada.

Epoca geomorfologica = (Geog.) Cea mai mare subdiviziune in scara evolutiei paleogeomorfologice (ex. epoca carpatica, dupa care urmeaza etapa, faza, subfaza.

Epoca glaciara = (Geog.) Parte a erei cuaternare, ce corespunde, in mare, cu Paleoliticul, cand climatul s-a racit in mai multe randuri si a fost relativ umed, astfel ca s-au putut instala, pe o parte din zonele temperate, mari calote glaciare.

Era geologica = (Geog.) Diviziune de ordinul I a timpului geologic, care se caracterizeaza prin mari evenimente geologice.

Escalada = (Geog.) ascensiune intr-un perete de munte, in catarare libera sau cu ajutorul mijloacelor tehnice (corzi, pitoane, carabiniera).

Eustatism = (Livr.) Miscarile pozitive sau negative de lunga durata ale nivelului oceanic. Sinonim cu eustazie.

Eustazie = (Livr.) Vezi Eustatism.

Exocarst = (Car.) forme prezentate la exterior de rocile solubile.

Exondare = (Livr.) Iesirea de sub apele marii a unor parti din scoarta terestra , fie prin miscari epirogenetice pozitive, fie prin eustatism negativ, ambele ducand la o regresiune marina. Sinonim cu emersiune.

Exurgenta = (Car.) izvor carstic, iesire la zi a apelor ce au circulat printr-un masiv de calcar; izbuc sau izvor.

-F-

Facies = (Geol.) Totalitatea caracterelor petrografice si paleontologice ale unui depozit sau roci, determinate de conditiile genetice ale mediului in care s-au format.

Faina glaciara = (Geol.) Fractiuni fine morenaice prin a caror frecare laminara se realizeaza polizarea rocilor sub ghetar.

Falie = (Car.) litoclaza ale carei flancuri sunt deplasate pe verticala.

Faneata = (Biol.) Teren in care creste iarba pentru fan.

Fata de stratificatie = (Geog.) discontinuitate in masa rocii care este raspunzatoare pentru patrunderea apei in masivele calcaroase.

Fauna = (Geog.) Totalitatea speciilor de animale, dintr-o regiune, dintr-o anumita epoca geologica.

Feldspat = (Geol.) Mineral cu structura lamelara , care face parte din compozitia mai multor roci , mai ales a celor eruptive.

Fenomen antropogen = (Geog.) fenomen datorat actiunii omului cu urmari asupra reliefului, vegetatiei si climei; fenomen antropic.

Fereastra = (Reg.) Vezi curmatura.

Filare = (Alp.) eliberarea succesiva a corzii cu scopul asigurarii coechipierilor

Fir = (Geog.) linia principala de desfasurare a cursului unei vai; afluent secundar al acesteia.

Firn = (Geog.) Zapada care se pastreaza de la un an la altul, dar a carei structura si volum se modifica prin topire, recristalizare si tasare, devenind granulata (zapada de firn sau ghiata de firn); volum important dar izolat de zapada persistenta (Firnflerken), unde stratele de zapada isi pastreaza dispunerea originala si care este capabila de oarecare actiune morfologica.

Fisura = (Alp.) crapatura in stanca folosita la intepenirea pitoanelor sau a prizelor de catarare

Fitogeografie = (Livr.) ramura a biogeografiei care studiaza raspandirea plantelor si comunitatilor vegetale in raport cu mediul (inconjurator) geografic. Principalele ei subramuri sunt : fitogeografia ecologica (studiaza cauzele ecologice ale raspandirii plantelor), fitogeografia floristica (studiaza arealele actuale ale plantelor), fitogeografia istorica sau genetica (studiaza raspandirea plantelor in perioadele geologice si istoria elementelor floristice si a vegetatiei pana in perioada actuala). Primele doua subramuri se cuprind si sub numele de geobotanica. Sinonim geografia plantelor.

Flis = (Geol.) formatie detritica alcatuita din strat-uri de conglomerate, gresii, argila si marna, formate la fundul unei mari si devenit apoi, prin ridicarea acestuia, un lant muntos.

Floristic = (Biol.) referitor la flora.

Fluvisol = (Geog.) Unitate principala in legenda FAO, care grupeaza soluri slab dezvoltate de pe depozite recente aluviale, lacustre si marine. Sinonim cu soluri aluviale.

Foliatie = (Geol.) Structura de detalii a rocilor cristalofiliene si a altora, sub forma unor placi sau foite paralele. Suprafetele de foliatie pot fi plane (sisturi), osor ondulate (gresiile curbicorticeale din flisul carpatic) sau puternic contorsionate. Rocile ajunse la zi se pot desface sub influenta agentilor externi.

Foraminifere = (Biol.) ordin de protozoare marin, avand corpul acoperit cu o cochilie calcaroasa prevazuta cu orificii pentru pseudopode.

Formatie eoliana = (Geog.) formatie geologica a carei origine se datoreste actiunii de transport, de sedimentare sau de eroziune a vantului.

Formatiune, formatie = (Geol.) complex de strate din scoarta Pamantului depuse intr-o anumita perioada geologica.

Fosila = (Biol.) Organism sau rest dintr-un organism vegetal sau animal conservat in depozitele sedimentare din trecutul geologic al Pamantului.

Fractura = (Geol.) crapatura de dimensiuni mari in masa rocii.

Fractura crustala = (Geol.) ruptura profunda care intrerupe continuitatea rocilor din crusta scoartei terestre, si care, in unele regiuni, faciliteaza ascensiunea magmei la suprafata.

-G-

Galgoi = (Pop.) denumire populara data izbucului

Galma = (Reg.) denumire populara data izbucului (galgoi)

Gavan = (Reg.) 1. Vezi Crov. Este socotit intermediar intre crov si padina. 2. Valcea in semicerc, cu fund mlastinos.

Genetic = (Geog.) referitor la geneza, la nastere, la formare.

Genetica = (Biol.) Disciplina care studiaza fenomenele ereditatii si variabilitatii in organisme vii.

Geneza = (Geog.) proces de aparitie a unei fiinte sau a unui lucru; nastere, origine.

Geoenie = (Livr.) ramura a geologiei care studiaza originea si formarea Pamantului.

Geografie = (Geog.) stiinta care studiaza organizarea iaurtica, naturala si cea impusa de om, a mediului de la exteriorul solid al Terreii, sau spatiul terestru, ca un sistem dinamic si unitar (geografia generala), dar diversificata local si regional (geografia regionala) - Gr. Posea si altii.

Geologie = (Geog.) Stiinta care studiaza modul de formare, alcatuirea si istoria dezvoltarii globului terestru.

Geomorfocronologie = (Livr.) Cronologia geomorfologica intocmita pe baza ierarhizarii in timp a caracteristicilor reliefului actual.

Geomorfologie = (Geog.) Stiinta care se ocupa cu studiul stiintific al formelor pe care le imbraca suprafata terestra, sau studiul reliefului, (descriere, geneza, evolutie, clasificare, cronologie, dinamica, actuala, mod de folosinta).

Geosinclinal = (Geol.) bazin tectonic adanc cu apa situat la marginea platformelor continentale (blocuri de uscat terestru, rigide), care datorita scufundarii indelungate acumuleaza cantitati considerabile de materiale sedimentare. In timpul proceselor de orogeneza, prin inaltare si formare de bolti anticlinale si chivete sinclinale, rezulta relieful montan actual; regiuni de depresiune foarte alungite si subsidente ale scoartei terestre, situate de obicei la margine de ocean, in care se prepara nasterea unui lant muntos si in care au loc sedimentari foarte groase de tipul flisului, insotite de metamorfism si magmatism.

Ghetar = (Geog.) masa de gheata compacta naturala, permanenta, rezultata din acumularea zapezii sau inghetul apei de percolatie, si care prin tasare, topire partiala si inghet se transforma in gheata compacta.

Glaciar = (Geog.) termen general folosit pentru toate fenomenele care se raporteaza la ghetari. De asemenea, termenul este folosit ca substantiv: epoca glaciara, perioada glaciara, actiune glaciara.

Glacis = (Geog.) Fasie de teren cu panta lina si neteda creata la poalele unui abrupt sau a unui versant mai inclinat.

Gnais = (Geol.) Roca metamorfica cu structura sistoasa , formata din feldspati, cuar si mica.

Gol alpin = (Geog.) zona situata la mari altitudini deasupra limitei superioare a padurii, acoperita cu pasuni, vegetatie pitica etc, sau lipsita de vegetatie.

Grad de dificultate = (Alp.) indicator numeric in alpinism indicand greutatea traseului de catarare; scara este de la 1 la 6 cu subdiviziunile A si B (Ex.: 5A, 3A etc)

Gradient adiabatic = (Geog.) Variatia temperaturii in volumele de aer cu miscare convectiva adiabatica (fara schimb de caldura cu mediul inconjurator) . Dupa gradul de saturatie a aerului cu vapori de apa se disting: gradientul adiabatic uscat, propriu miscarilor verticale ale aerului uscat sau umed nesaturat si avand o valoare constanta (

Granit = (Geog.) roca magmatica, acida, cu structura grauntoasa, cristalizata in intregime, avand ca minerale de baza cuarțul, feldspatul si mica. De culoare alb-cenusie, galbuie, rosietica si mai rar verzuie. Putin carstificabila.

Grind = (Geog.) Mica ridicatura de teren de forma alungita, care rezulta din depunerile aluvionare ale unei ape curgatoare sau ale marii.

Grohotis = (Geol.) ingramadire de fragmente colturoase, de roci de dimensiuni diferite provenite din dezagregarea fizica si rostogolirea pe panta a stancilor.

Gur – speleotemă de prelungere gravitațională (din lba franceză)

-H-

Ham = (Alp.) centura de siguranta croita din chinga (sub forma unui scaun in jurul coapselor)

Hatas = (Pop.) carare ingusta, ramasa in general de pe urma trecerii frecvente a animalelor.

Hatis = (Geog.) padure tanara, deasa, incalcata

Hemicristalin = (Geol.) (Despre roci vulcanice) Care are structura partial cristalizata.

Hercinic = (Geog.) (In sintagma Orogeneza Hercinica) totalitatea miscarilor de cutare a scoartei pamantului manifestata din devonian pana in permian, in urma carora s-au format o serie de munti.

Hoanca = (Car.) termen folosit pentru vale seaca, fara urme de eroziune ale unei ape curgatoare, specifica zonelor carstice.

Holocarst = (Geog.) carst integral, foarte dezvoltate pe verticala, in calcarele groase si pure din climatetele umede sau temperate; se mai numeste si calcar dinaric.

Horn = (Speol.) fisura verticala larga si putin adanca intr-un perete stancos; galerie cu denivelare pozitiva intr-o peatera.

Horst = (Geol.) bloc de tip masiv muntos sau deluros, marginit de falii si ridicat in raport cu doua compartimente vecine coborate.

Huda, hudadau = (Reg.) termen utilizat pentru peatera.

Humus = (Geog.) amestec de substante organice amorfe, rezultat din descompunerea unor microorganisme, a unor ciuperci etc

-I-

laz = (Geog.) 1. lac artificial format prin stavilirea sau abaterea unui curs de apa relativ mic si cu panta redusa; 2. Lac mic natural format in albia unui rau in spatele unui mic baraj de aluviunare, sau datorita surparii malurilor.

lezer = (Reg.) lac de munte, tau

lluviere = (Livr.) depunerea particulelor translocate, in suspensie sau in solutie, dintr-un orizont (de regula superior) al solului in altul (de regula inferior).

Incaziune = (Speol.) prabusire a tavanului unei cavitati.

Insurgenta = (Car.) locul de captare a unei ape de suprafata in subteran.

Interfluviu = (Geog.) partea inalta a teritoriului dintre doua vai. In mod obisnuit interfluviu este numai fisia marginita intre doi versanti ce compun valea (afereți la doua vai vecine); uneori se considera interfluviu si spatiul dintre doua lunci vecine. In regiunile montane interfluviile sunt sub forma de creste, culmi rotunjite sau suprafete usor ondulate (suprafete de eroziune sau podisuri inalte); in regiunile de podis si dealuri ele apar ca fisii alungite de poduri, sub forma de coline si culmi deluroase sau mai rar, chiar creste; in regiunile piemontane, interfluviile se prezinta ca plaiuri si poduri usor inclinate, coline sau muscele paralele si cu inclinare uniforma; interfluviile in campii ocupa spatii extrem de mari si se numesc campuri. Sinonim cu "intre rauri", "intre vai".

Intruziune = (Geog.) 1. procesul de patrundere a magmei prin crapaturile rocilor sau de-a lungul suprafetelor de slaba rezistenta. 2. Corp magmatic consolidat rezultat din aceasta patrundere, care imbraca forme si marimi variabile: batolite, lacolite, filoane, silluri, dyke-uri, etc

Invelis geografic = (Geog.) stratul complex exterior al Pamantului, unde se interpatrund si se interconditioneaza litosfera, atmosfera si biosfera.

Izbuc = (Car.) exurgenta cu debit fluctuant; punct de iesire la suprafata (la zi), ca izvoare deosebit de puternice, a cursurilor de ape subterane care strabat interiorul masivelor calcaroase.

Izogona = (Geog.) linie de egala declinatie. Vezi declinatie magnetica.

Izopren = (Alp.) salteluta din poliester folosit pentru termoizolare cand se doarme in cort sau direct pe sol

Izoterma = (Geog.) Vezi linie izoterma

Izvor = (Geol.) locul de iesire la suprafata a unei ape dintr-o panza subterana.

-J-

Jepi = (Biol.) arbust intalnit in zonele montane inalte (jneapan)

Jgheab = (Reg.) fagas sapat de scurgerea apelor; bustean scobit (de catre localnici, ciobani etc) prin care este deviata sau captata apa unui paraiaș.

Jurasic = (Geol.) A doua perioada a Mezozoicului (dupa numele muntilor Jura).

K-

Karen = (Car.) vezi lapiez.

Kegel-carst = (Car.) campuri carstice in climatul intertropical cu martori desi sub forma de turnuri (kegel).

Kimmerica = (Geol.) faza de miscari tectonice situata la inceputul erei mezozoice.

Kiselgur = (Geol.) roca sedimentara silicioasa, formata prin depunerea unor alge microscopice monocelulare; diatomit; tripoli.

-L-

Lac = (Geog.) intindere de apa statoare situata intr-o depresiune.

Lac de acumulare = (Geog.) Lac artificial realizat pe albia unui rau, in scopul formarii unei rezerve de apa (mai ales pentru hidrocentrale).

Lac glaciari = (Geog.) Lac format in caldarile ghetarilor de altadata, format prin acumularea apei (provenita din ploii sau zapezi) in circurile ghetarilor cuaternari.

Lac vulcanic = (Geog.) lac constituit in craterul unui vulcan.

Laguna = (Geog.) Lac de litoral provenit din inchiderea totala sau partiala a unui golf de mare printr-un cordon lateral.

Lamelibranchiat = (Biol.) (Despre moluste) Cu branhile in forma de lamele; (La pl) Clasa de moluste cu branhii lamelare, cu corpul intr-o cochilie cu doua valve.

Laminor = (Geog.) stramtoare orizontala de mici dimensiuni, formata de obicei pe o diaclaza orizontala

Lapiez, lapiaz = (Car.) forme de relief in forma de santulet modelat pe calcare, formate prin dizolvarea in suprafata a calcarului, sarii sau gipsului si care se prezinta in grupuri dense, lasand adesea intre ele creste crenelate ascutite sau rotunjite dand campuri de lapiezuri, numite rascles in Jura, arrea in Pirinei si karren in Elvetia.

Laramica = (Geol.) faza de miscari tectonice situata la sfarsitul erei mezozoice si inceputul celei neozoice.

Latitudine = (Geog.) distanta in grade a unui punct de pe glob fata de ecuator, masurata pe meridianul locului.

Leptoclaza = (Geol.) litoclaza de grosimea unui fir de par.

Lesivare = (Car.) spalare (peatera de lesivare)

Liant = (Geog.) material fluid folosit pentru a lega prin intarire bulgarii, granulele etc ale unui material organic sau mineral.

Liman fluvial = (Geog.) lac format prin bararea gurii de varsare a unei ape curgatoare cu un grind fluvial.

Liman maritim = (Geog.) lac format prin bararea gurii de varsare a unei ape curgatoare cu un cordon marin.

Limonit = (Geol.) minereu de fier format in zonele litorale ale bazinelor marine prin coagularea solutiilor coloidale sau in zonele de oxidare ale zacamintelor de sulfuri.

Linie izoterma = (Geog.) Linie care uneste pe o harta geografica punctele terestre cu aceeasi temperatura medie a aerului, a apei sau a solului intr-o anumita perioada. (vezi si Curba izotermica)

Litoclaza = (Car.) crapatura ce strabate rocile, discontinuitate in masa rocii.

Litologie = (Geog.) disciplina geologica ce se ocupa cu studiul rocilor.

Litosfera = (Geog.) invelisul exterior, pietros, al globului terestru.

Longitudine = (Geog.) distanta in grade, masurata pe ecuator, dintre primul meridian (care trece prin Greenwich) si cel care trece prin punctul dat.

Lunca = (Geog.) albia majora a raurilor, inundabila la debite mari. Ea reprezinta spatiul de acumulare a sedimentelor fine (nisip, argila, mal), din lungul raurilor; tip de vegetatie formata indeosebi din padure de salcii, arini, plopi etc, pe malurile unei ape curgatoare.

Lungime de coarda = (Alp.) etapa de catarare, corespunzand ca lungime cu cea a unei coarde, in mod obisnuit de 40 de metri

-M-

Magmatism = (Geog.) ansamblul fenomenelor legate de magma, mai ales urcarea acesteia spre sau pana la suprafata si patrunderea ei sub forma de intruziuni in interiorul scoartei.

Magnetism terestru = (Geog.) proprietatea Pamantului de a se comporta ca un pamant cu doi poli. Acesti poli magnetici nu coincid cu cei geografici (de rotatie), cele doua axe facand un unghi de circa 11 grade. Prezenta unor particularitati geologice cum ar fi minereuri de fier importante determina schimbari locale in directia liniilor magnetice terestre, creind anomalii magnetice.

Magnitudine = (Geog.) numar ce reprezinta energia dispersata de un cutremur, sau logaritmul amplitudinii maxime a miscarii masurata la 100 km de epicentru si exprimata in micrometri.

Magura = (Geog.) forma de relief aproape conica ce se ridica deasupra zonei inconjuratoare. Ex. "Magura Codlei"

Mamelon = (Geog.) Forma de relief cu aspect elipsoidal bombat, care se ridica deasupra unei culmi deluroase sau muntoase, sau deasupra unei forme plate.

Mamelon = (Speol.) Forma de relief cu aspect elipsoidal bombat, care se ridica deasupra unei culmi deluroase sau muntoase, sau deasupra unei forme plate.

Mangan = (Geog.) Metal alb-cenusiu, asemanator fierului. Se gaseste in diferite minerale ale scoartei, in apele marilor de unde bacteriile manganogene fac sa precipite oxizi de mangan (care mai contin si fier, nichel, cobalt) de pe fundul oceanelor.

Mansa = (Alp.) portiune de perete cu un sistem de asigurare; este utilizata in desfasurarea antrenamentelor sau ca barem pentru admiterea in concursuri

Mare de tip continental = (Geog.) Mare inclusa intre hotarele unui continent.

Marghile = (Geog.) Mobile mici (30-60 cm)

Marmite = (Geog.) denumite in limbaj popular "oalele gigantilor", reprezinta excavatii rotunde sau ovale sculptate de curentii turbionari ai raurilor, atunci cand apa antreneaza intr-o miscare elicoidala pietrisurile din albia unui rau.

Marmura = (Geog.) roca metamorfica cristalizata, alcatuita din calcit sau dolomit, alba sau colorata, intrebuintata in sculptura si ca material de constructie.

Matca = (Geog.) (in sintagma matca raului) Vezi albie minora.

Meridian = (Geog.) Jumatatea unui cerc care intretaie suprafata terestra dupa un plan ce trece prin axa polilor. Toate meridianele sunt perpendiculare pe ecuator.

Meridianul 0 = (Geog.) Meridian de origine sau primul meridian, meridianul zero

Merocarst = (Geog.) carst incipient, limitat mai ales la unele forme de adancime, din cauza stratelor subtiri si calcarelor cu facies marnos sau cretos.

Metamorfism = (Geog.) Totalitatea modificarilor suferite de roci ajunse la mari adancimi, sub actiunea agentilor endogeni: caldura si presiune mari, deplasarea materiei, gaze si substante minerale din adanc. O forma particulara impusa de miscarile tectonice este dinamometamorfismul ce are loc mai ales in lungul fracturilor.

Mezozoic = (Geog.) vezi Secundara.

Mica = (Geog.) Grup de minerale de siliciu si aluminiu cristalizate, care se desfac in foite de obicei elastice.

Minima termica = (Geog.) Temperatura minima inregistrata intr-o anumita zona si perioada.

Mofeta = (Geog.) Produs gazos, constituit in cea mai mare parte din bioxid de carbon, care strabate prin crapaturile scoartei terestre in fazele finale ale activitatii vulcanice, in regiunile vulcanice sau adiacente (aureola mofetica).

Molisol = (Geog.) Strat de sol sau de roci care se dezgheata vara la partea superioara, devenind plastic si favorizand producerea solifluxiunilor. Se imbiba cu apa si produce solifluxiuni. (v. Gelisol).

Morena = (Geog.) Totalitatea aluviunilor glaciare pe cale de a fi transportate sau care sunt deja depuse. Se compun din blocuri mari sau mici de roci dure, uneori usor scrijelite sau tocite, amestecate haotic intr-o argila nisipoasa si in faina glaciara.

Muchie = (Geog.) creasta ascutita marginita de pereti dificil de parcurs.

Munti vulcanici = (Geog.) Munti de origine vulcanica.

Muscele = (Geog.) (in sintagma dealuri muscele) Culme deluroasa cu povarnisuri domoale, caracteristica zonelor subcarpatice.

-N-

Nebulozitate = (Geog.) grad de acoperire a cerului cu nori.

Neogen = (Geog.) a doua perioada a erei neozoice, caracterizata prin aparitia unor vietuitoare noi, asemanatoare celor care traiesc astazi.

Neozoic = (Geol.) A treia era geologica, socotita uneori si ultima (cand include si cuaternarul sau antropogenul), subdivizata in trei perioade: paleogen, neogen, antropogen.

Nivatie = (Geog.) Totalitatea fenomenelor morfogenetice datorate actiunii directe a zapezii si a firului (F.E. Matthes, 1900). Sensul a fost largit ulterior pentru totalitatea fenomenelor din regiunile unde zapada joaca un mare rol (E. de Martonne, 1947), exceptand insa actiunea ghetii; mai recent, se intelege prin forma nivala acele fenomene ce se datoresc frigului si inghetului apei (criergie), denumite si periglaciare.

-O-

Obarsie = (Geog.) portiunea de inceput a unei vai, unde se formeaza apa care o strabate (Ex.: Obarsia Ialomitei)

Ogas = (Geog.) curs de apa temporar avand dimensiuni mai mici decat un torent.

Oligotrofa = (Geog.) saraca in elemente minerale.

Opt de rapel = (Alp.) cel mai popular sistem de franare, turnat din aluminiu, rezistent la soc, are forma de opt.

Orogeneza = (Geog.) (in sensul cel mai larg) procesul de geneza a reliefului; nasterea muntilor. In acest ultim inteles, procesul de orogeneza are doua perioade: tectogeneza sau structogeneza (cand are loc cutarea sedimentelor dintr-un geosinclinal); morfogeneza (inaltarea sedimentelor si a fundului geosinclinalului peste nivelul marii).

Orografie = (Geog.) sistemul formelor de relief care caracterizeaza o zona montana de mai mare intindere

Ostrov = (Geog.) insula (in mare); insula mica, adesea plutitoare, intr-o apa curgatoare.

-P-

Padina = (Reg.) termen folosit pentru cov; mic platou pe varful unui deal sau munte (Ex.: Padina lui Calinet)

Paduri de lunca = (Geog.) Paduri de suprafata mica situate in lunci, compuse din "ubitori de umezeala": salcie si plop.

Paleolitic = (Geog.) epoca de cultura umana - epoca veche a pietrei- cand se face trecerea de la prehomini la Homo sapiens, cand apar, primele unelte facute de om (Homo faber) din cremene (silex sau alte roci dure). S-a derulat inainte si in timpul glaciatiunilor (Gunz-Wurm) aproximativ intre 1.850-2 milioane ani si 10.000-8.000 i.Chr.

Paleontologie = (Geog.) Ramura a geologiei care se ocupa cu studiul organismelor animale si vegetale si vegetale care au trait in trecutul geologic si care s-au pastrat ca fosile in sedimentele scoartei.

Paleosol = (Geog.) Sol al carui profil s-a format total sau partial in alte conditii de pedogeneza decat cele actuale.

Paleozoic = (Geog.) Prima era geologica ce incepe cu aparitia primelor fosile identificabile. A durat aproape 400 milioane de ani, a avut doua cicluri orogenetice (caledonice si hercinice) si se imparte in urmatoarele perioade: cambrian; ordovician; silurian; devonian; carbonifer; permian.

Pannonian = (Geog.) etaj geologic incadrat intre sfarsitul miocenului si inceputul pliocenului (in cadrul erei neozoice)

Panza de saraj = (Geol.) Vezi Saraj.

Paralela = (Geog.) fiecare din cercurile imaginare determinate de intersectia globului pamantesc cu planuri perpendiculare pe axa polilor.

Pas = (Geog.) zona de trecere de pe un versant pe altul, folosindu-se o sa sau o curmatura; drum ingust intre munti; trecere (defileu).

Pasune = (Geog.) loc acoperit cu vegetatie ierboasa, unde pasc vitele; iarba de pe acest loc.

Pediment = (Geog.) forme de eroziune si acumulare dezvoltate in conditiile unui climat arid; ele se dezvoltă in jurul unor "munti" insulari (inselberguri); suprafata de eroziune locala, usor inclinata (1-7%) si dezvoltata pe roci masive, rezistente, mai ales pe roci cristaline de tipul granitului; echivalat adesea cu glacisul de eroziune in roci dure, sau glacisul pietros.

Pedologie = (Geog.) stiinta care se ocupa cu studiul solului sub toate aspectele sale (geneza, morfologie, proprietati, clasificare, raspandire, utilizare, ameliorare)

Pegmatit = (Geog.) vezi Granit.

Peneplena = (Geog.) campie usor valurita ce s-a format printr-un indelungat proces de eroziune si care pastreaza din loc in loc relieful rezidual care nu au fost nivelate, numite martori de eroziune.

Periglaciara = (Geog.) In sens propriu, semnifica fenomenele ce se extind in vecinatatea unui ghetar; sensul general actual este mult mai larg, referindu-se la sistemul morfogenetic, formele de relief si structurile din sol, in care rolul principal il joaca inghetul apei in sol si subsol. Este specific acelor regiuni unde iarna este lunga si cu inghet prelungit, iar vara se face putin simtita, cum ar fi zona tundrei, sau etajul alpin din, din muntii inalti, situat imediat deasupra padurilor. Vezi Gelisol, Desene paraglaciare.

Permian = (Geog.) ultima perioada a erei paleozoice. Vezi Paleozoic.

Pestera = (Geog.) orice cavitate naturala cu o dezvoltare mai mare de 5 metri si suficient de mare, in sectiune, pentru a permite accesul omului.

Pestera emergenta = (Geog.) pestera cu un rau subteran iesind din ea.

Picior de munte = (Geog.) partea inferioara, in general impadurita, a unei spinarii de munte, ramificata dintr-un varf de pe culmea principala.

Piemontana = (Geog.) (despre o campie) piemonturile si campile piemontane sunt acumulari de sedimente (in general pietrisuri si nisipuri), depuse la marginea unei unitati in inaltime de o retea hidrografica cu caracter torrential.

Pierdere = (Geog.) fenomen specific regiunilor carstice, constand din disparitia de la suprafata pamantului a unui curs de apa prin ponoare, sorburi, pesteri, sau prin infiltrare treptata in prundisul albiei.

Piolet = (Geog.) instrument asemanator unui tarnacop utilizat indeosebi pentru escaladare in zonele acoperite cu zapada sau gheata

Piroclastite = (Geog.) roci formate din particule solide (fragmente de lava intarite si de roci dislocate ca urmare a eruptiilor vulcanice)

Piroxeni = (Geol.) grup important de silicati complecsi ce intra in compozitia multor roci magmatice.

Piton = (Alp.) cui metalic cu forme diverse, ce se intepeneste prin batere in fisurile stancii; este prevazut cu ureche sau inel

Plai = (Geog.) 1. Culme sau suprafata montana, sau de deal, prelunga si domoala, obisnuit cu pasune si cu drum; fata unui munte sau deal inalt, cu panta usor de urcat; culmi muntoase nivelate de eroziune si inclinate usor intr-o singura directie, specifice mai ales suprafetelor medii carpatice; 2. Drum pe coasta unui munte. 3. (reg) Campie. 4. (reg) Tinut sau meleaguri (natale).

Platforma continentală = (Geog.) fasie care, incepand de la tarm spre largul marii pana la o adancime de circa 200 m se defasoara sub nivelul apei.

Platou = (Geog.) vezi pod.

Platou carstic = (Car.) platou (podis) cu formatiuni carstice: pesteri, doline, avene, ponoare, vai oarbe, lapiezuri etc

Pleistocen = (Geol.) vezi Cuaternar.

Pliocen = (Geol.) a doua epoca a neogenului (dupa miocen) in care a avut loc o intensificare a eruptiilor vulcanice. Vezi si Tertiar

Plotun = (Inv.) termen din vechime pentru elan

Pluvial = (Geog.) cauzat de apa ploilor; avand originea in ploii.

Pod = (Geog.) suprafata inalta, aproape plana sau usor valurita, situata in zona de maxima altitudine a unui masiv muntos.

Podis = (Geog.) forma de relief de mare intindere, aproape plana, situata la o anumita altitudine.

Polie = (Car.) depresiune carstica sau campie carstica de mari dimensiuni, incadrata complet intre abrupturi calcaroase sau trepte antitetice pe fundul careia curge o apa care in mod obisnuit se pierde prin percolatie, dar care la viituri umple depresiunea formand un lac temporar.

Polimetale = (Geol.) (despre minerale, minereuri, zacaminte) Care contine mai multe metale, din care se pot extrage mai multe metale.

Ponor = (Geog.) loc de captare al unei ape de suprafata in subteran realizata pe rupturi sau fete de stratificatie impenetrabile pentru om.

Popistau = (Reg.) termen folosit pentru pestera sau aven.

Populatie = (Geog.) totalitatea oamenilor care locuiesc pe un anumit teritoriu, intr-o tara, localitate etc

Portal = (Car.) gura de intrare (monumentala) a unei pesteri de mari dimensiuni.

Povarnis continental = (Geog.) panta inclinata cu care se termina platforma continentală. Sinonim taluz continental, panta continentală.

Pozitie geografica = (Geog.) locul pe care-l ocupa o tara, o regiune pe glob; latitudine, longitudine, continent, emisfera etc

Precambrian = (Geog.) cea mai veche era geologica ale carei terenuri nu au urme de vietuitoare, sau prezinta organisme greu de clasat (alge sau celule). In partea superioara este limitata de cambrianul inferior, cand au aparut primele fosile identificabile. Sinonim cu algonkian.

Presiune = (Geog.) forta exercitata asupra unei suprafete (apasare).

Priza = (Alp.) proeminenta, scobitura sau fisura in stanca folosita la escalada.

Proluviu = (Geog.) depozit continental cladit la baza versantilor, transportat de torenti si siroaie. Se compune din pietris putin rulat, nisip si argila si imbraca forma unor conuri de dejectie. Impreuna cu materialele coluviale se ingemaneaza si formeaza trene sau glacisuri proluvio-coluviale sau coluvio-proluviale, dupa predominarea unuia sau celuilalt.

Proterozoic = (Geol.) vezi Precambrian.

Pseudocarst = (Car.) carst format in loess, tufuri, aglomerate vulcanice.

-R-

Rapel = (Alp.) coborare prin alunecare pe o coarda cu ajutorul unui sistem de franare, numit opt de rapel. Acest dispozitiv permite recuperarea coardei dupa terminarea coborarii.

Regresiune marina = (Geog.) proces de retragere a apelor marii de pe portiuni intinse ale scoartei terestre, provocata de ridicarea uscatului.

Relict = (Biol.) specie de planta sau de animal care constituie o ramasita a unei faune sau a unei flore diparute.

Relief antropoc = (Geog.) relieful format sau care reflecta totalitatea transformarilor mari datorate omului: lacuri artificiale, cariere,

baraje, diguri, halde de steril etc

Relief carstic = (Car.) relief specific regiunilor cu roci solubile (calcar, sare, gips); înglobează atât forme endocarstice cât și exocarstice generate de acțiunea de dizolvare și de circulație a apei la suprafață sau pe canale subterane.

Relief de modelare ciclica = (Geog.) rezultatul modelării subaeriene îndelungate, exercitată de ansamblul factorilor morfogenetici asupra substratului anterior (format din roci și forme de relief). Se poate ajunge la erodarea totală a reliefului anterior, formându-se o peneplena.

Relief fluvial = (Geog.) tip de relief care cuprinde sistemul de văi, terase, lunci.

Relief glaciar = (Geog.) relief format pe munții înalți în timpul răcirii climatice din Cuaternar; în relieful actual se recunosc cicluri glaciare continuate peste praguri cu văi glaciare care au în partea terminală acumulări de morene.

Relief litoral = (Geog.) tip de relief care se întâlnește în țara noastră sub forma deltei (Delta Dunării), lagunelor (sistemul Razim Sinoe) și a tarmului înalt (cu faleza) și care caracterizează zona litorală de la sud de Capul Midia. În prelungirea submarină a reliefului litoral, există o cîmpie litorală submersă care formează platforma continentală a Mării Negre.

Relief negativ = (Geog.) clasificat după un plan mediu de referință, relieful poate fi pozitiv: munți, interfluvii, continent, etc; negativ: depresiuni, văi, bazine oceanice, etc

Relief petrografic = (Geog.) ansamblul formelor care au un aspect exterior influențat predominant de alcătuirea geologică (petrografică) a rocilor subiacente.

Relief pozitiv = (Geog.) clasificat după un plan mediu de referință, relieful poate fi: pozitiv: munți, interfluvii, continent, etc; negativ: depresiuni, văi, bazine oceanice, etc,

Relief structural = (Geog.) ansamblul formelor care au un aspect exterior determinat în principal de modul de aranjare a straturilor, deci de "structura" lor geologică.

Relief vulcanic = (Geog.) relieful vulcanic este un relief atât structural și petrografic, cât și un relief de "construcție", formele majore (conurile vulcanice) fiind datorate urcării magmei la suprafață.

Resurgenta = (Car.) izvor carstic a cărui insurgență este cunoscută.

Rețea hidrografică = (Geog.) totalitatea unităților hidrografice cu caracter permanent sau temporar din cuprinsul unui bazin hidrografic (sunt incluse și lacurile și mlăștinile).

Rezervatie = (Geog.) teritoriu cu plante, animale și formații geologice rare, pe care este oprită prin lege orice transformare.

Rezervatie a biosferei = (Geog.) rezervatie care conține elemente de biosferă. Vezi biosferă.

Roci eruptive = (Geog.) roci din erupție, de origine vulcanică.

Roci sedimentare = (Geog.) roci formate prin comprimarea și întărirea sedimentelor.

Rovina = (Reg.) termen folosit pentru crov.

Runc = (Reg.) loc cu buturugi unde pădurea a fost tăiată (runcuită)

-S-

Sa = (Reg.) denivelare sau porțiune mai joasă în cadrul unei culmi sau creste montane de forma unei sei.

Salinitate = (Geol.) conținut în săruri a unei ape sau a unui sol.

Saratura = (Geog.) teren bogat în săruri minerale solubile cu fertilitate redusă; prin extensie: pasune care se întinde pe un astfel de loc.

Sare = (Geog.) denumire uzuală dată clorurii de sodiu; compus chimic rezultat din reacția dintre un acid și o bază.

Sariaj = (Geol.) unitate geologică caracterizată prin inversarea straturilor de roci în urma orogenezei sau a mișcărilor tectonice

Saritoare = (Geog.) ruptură de pantă de forma unei cascade pe firul văilor, valcelor stancoase, galeriilor etc.

Sarmatian = (Geol.) ultimul etaj geologic încadrat între sfârșitul miocenului și începutul pliocenului (în cadrul erei neozoice), caracterizat prin fauna de gasteropode, lamelibranhiate, foraminifere.

Scolopendra = (Bios.) miriapod insectivor, lung de 10-12 cm, care trăiește în locuri umede și întunecoase.

Scorpion = (Biol.) specie de arahnida care are la partea posterioară glande veninoase ce se deschid în varful unui ac; poate fi întâlnit ocazional și în pesteri.

Secundara = (Geog.) a doua mare eră geologică cu viață. A durat cam 160 milioane de ani și cuprinde următoarele perioade: triasic, jurasic, cretacic. Sinonim Mezozoic.

Sediment = (Geol.) depozit petrografic care poate avea origine detritică, chimică sau organică și provine pe următoarele căi: dezagregarea sau alterarea rocilor preexistente, acumulări organice, precipitarea elementelor dizolvate în apă.

Sedimentare = (Geol.) procesul de depunere și formare a sedimentelor în regiunile scufundate sub apă ale scoarței (oceane, mări, lacuri)

Sedimentogeneza = (Geol.) depunere de diferite fracțiuni de roci rezultate din eroziunea litosferei.

Seninari = (Alp.) zone de stânci goale și foarte înclinate, din abruptul unui masiv muntos.

Sesar = (Alp.) traseu de cataramare sau escaladă cu gradul 6 de dificultate.

Sicativ = (Biol.) (despre uleiuri) care se usuca repede.

Silex = (Geol.) agregat de silicee criptocristalină și amorfa în forma de concrețiuni sau lentile în calcare silicioase; provine din cristalizarea parțială a gelurilor de silicee în cadrul proceselor de transformare a sedimentului în roca (diagenezei).

Silice = (Geol.) nume generic dat diferitelor varietăți de bioxid de siliciu.

Silvostepa = (Biol.) regiune de trecere între o zonă de pădure și o zonă de stepă cu vegetație formată din arbuști.

Sinclinal = (Geog.) partea boltită a unor cute sedimentare, care are concavitatea orientată în sus. În axul sinclinalului pot apărea roci mai tinere, iar pe flancuri mai vechi.

Sist = (Geol.) roca ce are proprietatea de a se desface în foi subțiri după planuri paralele.

Sist cristalin = (Geol.) vezi Sist.

Sistoaca = (Geog.) valcel stancos, îngust, de înclinație variabilă, care brazdează panta unui munte. Sinonim cu surlo și jgheab.

Sohodol, sodol = (Car.) o vale seacă a cărei apă își găsește drum prin numeroasele fisuri din roca, iesind într-un târziu la suprafață sub forma unui izbuc.

Sol = (Geog.) stratul afinat de la suprafața Pământului în care se dezvoltă viața vegetală.

Sol aluvial = (Geol.) tip de sol format pe depozite recente fluviale, fluvio-lacustre sau lacustre.

Sol intrazonal = (Geol.) sol format sub influența dominantă a unui din factorii locali (relief, roca, exces de umiditate, exces de săruri), independent (sau slab dependent) de zonalitatea bio-pedoclimatică (ex.: solurile litomorfe, hidromorfe, halomorfe, neevoluate).

Sol relict = (Geol.) sol format în trecut, a cărei dinamică inițială a încetat.

Solifluxiune = (Geog.) alunecare lentă a solului; curgere de teren.

Sorb = (Car.) loc de pierdere a apei unde se adună o coloană de apă ce face presiune asupra punctului de captare.

Spalatura = (Geog.) stâncă goală, dar de o înclinație mai redusă decât cea a seninarilor, în general lustruită de acțiunea apelor pluviale.

Speleotema = (Speol.) formațiuni concreționare endocarstice ce apar în pesteri prin depunerea carbonatului de calciu în pesteri din apă de infiltrare.

Speologie = (Speol.) știința pluridisciplinară care se ocupă cu studiul complex al pesterilor și are drept scop exploatarea și cercetarea pesterilor într-un context mai larg al mediului carstic și precarstic, protecția acestora și găsirea eventualelor posibilități de valorificare a acestora.

Stalactita = (Speol.) speleotema de formă cilindrică sau conică ce atârna din tavan sau de orice proeminentă și care sunt generate de picături de apă ce cad atrase de gravitație.

Stalagmita = (Speol.) speleotema de formă cilindrică sau conică ce se formează pe podea sau pe orice proeminentă pozitivă și care

sunt generate de picături de apă ce cad de sus.

Stanci reziduale = (Geog.) blocuri mari de roci dure, respectiv ale unui relief mai vechi, care se individualizează pregnant față de regiunea din jur.

Stilolit(a) = (Speol.) formă incipientă a unei stalactite, de obicei translucide, de 4-6 mm diametru și pereți de 0,3-10 mm grosime.

Strachina = (Reg.) termen folosit pentru crov.

Stratigrafie = (Geol.) ramură a geologiei care studiază și determină poziția cronologică a rocilor ce constituie scoarța terestră; ea servește ca bază pentru reconstituirea istoriei geologice.

Strunga = (Reg.) depresiune, spartură într-o creastă sau muchie stancoasă. Ex.: Strunga Ciobanului, Strunga Dracului - Făgăraș

Subsidentă = (Geog.) scufundarea lentă și progresivă a fundului unui bazin sau depresiuni, paralel cu sedimentarea acestora. În prezent se admite că ariile subsidente pot fi și sub nivelul mării.

Surplomba = (Geog.) porțiune de stancă ce depășește planul vertical; se trece cu ajutorul scaritelor.

-T-

Taluz continental = (Geog.) vezi povarnis continental

Talveg = (Geog.) adesea numit și "firul văii", reprezintă sectorul cel mai adânc din albia unui râu, ca un canal ce dirijează cu viteză maximă scurgerea apelor.

Tanc = (Geog.) varf stâncos pe linia de culme a unui munte sau pe versantele acestuia.

Tarnița = (Reg.) termen folosit pentru sa.

Tau = (Reg.) termen folosit pentru lac adânc; lac glaciatic.

Taxonomie = (Biol.) știința legilor de clasificare a organismelor vii.

Tectogeneza = (Geol.) procesele interne care duc la crearea structurilor geologice. Uneori termenul e folosit și pentru nasterea reliefului tectonic, în special în sens de orogeneza.

Temperatura medie anuală = (Geog.) media temperaturii înregistrată în timpul unui an într-o anumită zonă.

Terasa fluvială = (Geog.) treaptă de relief creată eroziune și acumulare de către râuri, alcătuită din frunte (suprafața accentuat înclinată cu aspect de mic versant) și pod (suprafața foarte slab înclinată și netedă).

Termal = (Geol.) (despre un izvor) care izvorăște cald din pământ.

Tertiare = (Geol.) a treia eră, cu viața, în evoluția scoarței terestre, ce a durat cca. 70 milioane de ani. Începe prin dispariția marilor reptile; acum se formează lanțurile muntoase alpine. Include sau nu și cuaternarul, limită între ele nefiind clară (în general se ia ca limită apariția Omului). Se subdivide în două perioade: Paleogen (cu două epoci eocen și oligocen); Neogen, care are două epoci: miocen (cu următoarele varste: aquitanian, burdigalian helvetian, badenian, sarmatian) și pliocen (cu următoarele varste: meotian, ponsian, dacian, românian).

Tertiare = (Geol.) Vezi Neozoic.

Topoclima = (Geog.) climă determinată de condițiile geografice locale (de relief).

Topoclimat = (Geog.) condiții climatice specifice unor spații geografice relativ restrânse, de tip regional sau local, generate de influența formelor de relief, a suprafețelor acoperite de apă, pădure. Ex: Relieful montan generează un topoclimat specific (de etajare).

Transgresiune = (Geol.) înaintarea apelor marine peste uscat și respectiv, retragerea liniei de țărm, datorită unei epirogeneze negative sau a unui eustatism pozitiv. În acest timp are loc extinderea platformei de abraziune (continentale). O transgresiune regională se numește ingresiune, iar una locală (cauzată de mișcări locale oscilatorii) se cheamă transgresiune marginală.

Transhumanță = (Geog.) deplasare periodică a pășunilor cu turmele de oi, vară de la ses la munte și iarnă de la munte la ses.

Trecătoare = (Geog.) vezi pas.

Triasic = (Geol.) prima perioadă a Mezozoicului.

Tripoli = (Geol.) termen generic pentru diatomit.

Triturat = (Livr.) rostogolit, spart, amestecat.

TSA = (Acr.) Tehnica Speologiei Alpine; complex de tehnici utilizate de speologi pentru parcursul în condiții de siguranță a cavităților.

U-

Umar = (Geog.) formă de relief sub formă de proeminență din cadrul unui versant

Urcus cumulativ = (Alp.) însumarea tuturor urcusurilor de pe un traseu turistic între punctul de plecare și cel de sosire.

Uvala = (Car.) formă carstică de suprafață, asemănătoare dolinei, dar mai mare și mai complexă

-V-

Vad = (Geog.) porțiune din albia minoră prin care se poate trece un râu

Văioaga, vaiuga = (Reg.) vale îngustă și puțin adâncită.

Valcel = (Geog.) adâncitura, vale mică pe fața muntelui.

Vale = (Geog.) formă negativă de relief, creată de apele curgătoare

Vale oarbă = (Car.) vale închisă în aval, caracteristică regiunilor carstice.

Vanturis = (Geog.) cascada de dimensiuni mici (Ex.: Cascada Vanturis - Bucegi).

Vegetație = (Biol.) totalitatea plantelor dintr-o regiune, dintr-o țară etc

Versant = (Geog.) Formă de relief înclinată, reprezentând un flanc de vale, podis, deal sau munte

Vulcano-carst = (Car.) carst format în roci vulcanice.

Z-

Zanoaga = (Geog.) Lac de mici dimensiuni, format pe platourile montane

Zapor = (Geog.) acumulare de gheață care formează un baraj pe cursul râurilor

Zavoi = (Geog.) pădurice pe malul apei; vezi păduri de lunca.

Zelb = (Alp.) segment de coardă de lungime variabilă cuprinsă între 100-150 cm (cu sau fără noduri) se folosește pentru odihna și auto-asigurare în perete.

Wildescapes
programe de
teambuilding
deosebite

